

Деревягіна Н.І., к.т.н., доц. каф. гідрогеології та інженерної геології, Онищенко С.В., к.т.н., доц. каф. механічної та біомедичної інженерії
(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІЧНИХ НАВАНТАЖЕНЬ НА ГРУНТОВІ МАСИВИ ВНАСЛІДОК ВИБУХОВИХ РУЙНУВАНЬ РІЗНОГО ГЕНЕЗИСУ

Недосконалість методичних підходів прогнозування гідрогеомеханічного стану ґрунтових масивів в умовах техногенного навантаження внаслідок вибухів та недостатня ефективність використання на практиці класичних підходів до швидкого прийняття технічних рішень є наслідком неповних уявлень про гідрогеомеханічні зміни у ґрунті. До нагальності комплексного підходу та експрес-методів щодо прогнозу деформацій звертаються вчені світу доволі давно, проте в Україні вирішення даної проблеми досі залишається вузькоспрямованим і не дає можливості прогнозування цілісної картини стану територій, що постраждали внаслідок вибухів.

Тому основним завданням досліджень є встановлення закономірностей, що характеризують діапазон змін параметрів деградації ґрунтового масиву внаслідок динамічних (вибухових) навантажень з урахуванням їх техногенезу в різних умовах, що забезпечить комплексний підхід у вирішенні цієї актуальної проблеми і дозволить отримати принципово нові і достовірні наукові результати щодо їх стійкості.

За останні роки вченими було зроблено багато комплексних досліджень щодо використання енергії вибуху при гірничих та земляних роботах, пов'язавши їх з питаннями динаміки щільного середовища, теорії ударних хвиль у зв'язних та водонасичених ґрунтах, та поведінки цих середовищ під дією зарядів камуфлетів та ін. У результаті цього отримана стійка система уявлень про механізм деформування середовища з різними фізико-механічними характеристиками і засобах практичного застосування вказаних закономірностей для різних технологічних цілей, що робить можливим їх використання і для дослідження динамічних навантажень на ґрунтовий масив внаслідок вибухових руйнувань різного генезису, у т.ч. через військові дії.

Оскільки основним напрямом досліджень будуть розглядатись саме основи мостових конструкцій, то є декілька аспектів, які треба врахувати при формуванні плану досліджень. В залежності від фізико-механічних властивостей геологічного середовища, закономірності та характер розповсюдження фронту збурення за середовищем будуть відрізнятись. У першому варіанті, коли вибух відбувається у повітрі, то необхідно розглядати закономірності розповсюдження та затухання ударних хвиль. У другому варіанті, при підводному вибуху, механізм інший, тому що в ударну хвилю переходить близько половини заряду, інша випромінюється в навколишнє середовище через пульсацію газової бульбашки та розсіюється слабкими ударним хвилями або звуковими хвилями. Також треба зауважити варіант підземного вибуху, коли є рух хвилі стиснення у непружно-деформованому середовищі і встановлення закономірностей напружено-деформованого стану геологічного середовища з різними фізико-механічними властивостями.

Окрему увагу необхідно приділити різниці між експериментальними та теоретичними дослідженнями у формуванні геометрії воронок, змін механічних та деформаційних властивостей масиву водонасичених ґрунтів. Всебічне вивчення параметрів об'ємного деформування водонасичених ґрунтів різних типів та встановлення кореляційних зв'язків процесів об'ємного деформування з відповідними параметрами ґрунтів, такими як – речовинним та гранулометричним складом, пористістю або ступенем водонасичення. Необхідно дослідити різні типи ґрунтів, тому що раніше, в основному, вивчались піски, а об'ємне динамічне стиснення тих же

льосових порід мало описане у таких умовах. Однак, саме на території України, багато прикладних завдань, пов'язаних із цим дослідженням, реалізується саме у льосових та мінеральних ґрунтах.

Враховуючи вищезазначене, шляхом дослідження гідрогеодинамічних, енергетичних і геомеханічних критеріїв деградації структур з урахуванням їх техногенезу в різних умовах навантаження, а також нові методологічні схеми прогнозування стійкості основ мостових споруд на ґрунтових масивах забезпечать комплексний підхід у вирішенні цієї актуальної проблеми і дозволять отримати принципово нові і достовірні наукові результати щодо їх стійкості.